

реформування економіки / Т. Б. Харченко // АПЕ. – 2003. – № 2. – С. 70-73.

13. Хейне П. Экономический образ мышления / П. Хейне ; [пер. с англ.]. – [5-е изд.]. – М. : Новости, 1991. – 704 с.

14. Шевченко М. Н. // Особливості управління конкурентоспроможністю торговельного підприємства / М. Н. Шевченко, І. В. Турчінова [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/VMSU/2007-02/07shmnuoa.htm

15. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія / Й. Шумпетер ; [пер. с англ. под общ. ред. В. С. Автономова]. - М. : Економіка, 1995. – 540 с.

16. Юданов А. Конкуренція: теорія і практика / А. Юданов. – М. : Гном і Д, 2001. – 142 с.

Анотація

У статті досліджено теоретичні аспекти конкуренції та конкурентоспроможності підприємств. Розглянуто трактування, світогляди та класичні підходи до розуміння сутності. Встановлено залежність між поняттями конкуренція та конкурентоспроможність підприємства як складових ринку економіки.

Ключові слова: конкуренція, конкурентоспроможність, підприємство, продукція, ринок, харчова промисловість.

Аннотация

В статье исследованы теоретические аспекты конкуренции и конкурентоспособности предприятий. Рассмотрены трактовки, мировоззрения и классические подходы к пониманию сущности. Установлена зависимость между понятиями конкуренция и конкурентоспособность предприятия как составляющих рынка экономики.

Ключевые слова: конкуренция, конкурентоспособность, предприятие, продукция, рынок, пищевая промышленность.

Annotation

This article explores the theoretical aspects of competition and competitiveness of enterprises. Considered interpretation, outlooks and classical approaches to understanding essence. Was specified the dependence between the concepts of competition and competitiveness as components of the market economy.

Key words: competition, competitiveness, enterprise, product, market, food industry.

УДК 658.5.012.1

**Гой Н.В.,
аспірант*,
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника**

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІЗ ПЕРЕРОБКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Постановка проблеми. Формування ринкової економіки в Україні істотно вплинуло на умови функціонування підприємств із переробки сільськогосподарської продукції, у зв'язку з чим існуюча система управління їх діяльністю потребує детальнішого вивчення та перегляду.

Вдосконалення управлінського процесу, впровадження та розробка сучасних методів та принципів оперативного управління є важливими передумовами конкурентоспроможності суб'єктів господарювання.

Забезпечення успішного процесу виробництва на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції передбачає обґрунтування методологічних аспектів оперативного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження основних теоретичних засад управління, загальні питання методології, концепцій та методик управління підприємством знайшли своє відображення у працях таких учених-економістів, як А. Файоль, Ф. Тейлор, Р. А. Фатхутдінов, О. С. Віханський, А. Г. Поршнев, З. П. Рум'янцева, Н. А. Саломатін, І. Н. Герчікова, Л. І. Федулова, Ф. І. Хміль та ін.

* Науковий керівник: Баланюк І.Ф. – д.е.н., професор

Попри всю значущість виконаних наукових досліджень, окремі методологічні аспекти розвитку оперативного управління на підприємствах у сучасних умовах вивчені недостатньо. Зокрема, потребують подальшого вдосконалення підходи, принципи та методи організації оперативного управління для забезпечення економічної стійкості підприємств із переробки сільськогосподарської продукції.

Незавершеність наукових розробок в окресленій проблематиці та її важливе практичне значення для підвищення ефективності господарювання зумовлює актуальність теми дослідження.

Постановка завдання. Метою стаття є вивчення методологічних аспектів розвитку оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Побудова ефективної системи оперативного управління на сучасному підприємстві з переробки сільськогосподарської продукції потребує ґрунтовного вивчення його методології.

У науковій літературі методологія (грец. *methodos* – спосіб пізнання й *logos* – вчення) трактується як вчення про систему визначених способів та прийомів, які застосовуються в різних сферах діяльності [1]; як загальна теорія методу, теорія в дії [2, с. 17]; узагальнений підхід до здійснення наукового дослідження, який ґрунтується на певних світоглядних позиціях та загалом не конкретизується стосовно об'єкта дослідження [3, с. 18-19]; “філософське вчення про методи пізнання і перетворення дійсності, застосування принципів світогляду до процесу пізнання і духовної діяльності”, основою якого є закони діалектики [2, с. 17-18; 4, с. 19]; способи організації та побудови теоретичної та практичної діяльності [3, с. 49]; сукупність принципів та методів, що використовуються для вивчення досліджуваного об'єкта з метою отримання достовірної інформації про нього [5, с. 10; 6, с. 52].

В економічних словниках розглядають в основному загальне поняття “методології” як сукупність загальних принципів, методів та способів управління; як вчення про принципи побудови й способи наукового пізнання предмету дослідження [7, с. 185; 8, с. 191]. У “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” знаходимо визначення методології як вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу, його філософську, теоретичну основу; як сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання [9, с. 672].

А. О. Івченко в “Тлумачному словнику української мови” пропонує також доповнення – “... це наука, що вивчає методи наукових досліджень, їхню придатність та результативність; сукупність методів дослідження, застосованих у певній науковій праці” [10, с. 236]. Згідно із визначенням “Современного экономического словаря”, методологія – це принципи побудови методів, їх наукове узагальнення [11, с. 345].

На думку Ф. І. Хміля, вивчення методології управління підприємством забезпечує можливість розробки науково обґрунтованих форм, методів, прийомів, систем управління, а також рекомендацій для вирішення конкретних організаційно-управлінських проблем [12, с. 16].

Проаналізувавши широке коло результатів досліджень з проблеми “методологія управління”, викладених в сучасній українській та зарубіжній науковій літературі, ми дійшли висновку, що методологія оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції стосується сутності цього процесу як об'єкта дослідження; охоплює вивчення проблеми розвитку та формування ефективного управлінського механізму для забезпечення стійкого фінансового стану та підвищення рентабельності суб'єкта господарювання, що відповідає цілям і завданням діяльності організації; розглядає основні засади, підходи, методи та принципи оперативного управління.

Погоджуючись із викладеними вище тлумаченнями науковців, вважаємо, що методологія дослідження оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції визначає основні засади, підходи, наукові методи та принципи його здійснення (рис. 1).

Важливими *методологічними засадами*, які, на наш погляд, необхідно враховувати в дослідженні системи оперативного управління, є: забезпечення ефективності управлінського процесу; врахування ролі менеджерів усіх рівнів у здійсненні оперативного управління; різноплановість у трактуванні оперативного управління; єдність суб'єкта та об'єкта оперативного управління; тісний взаємозв'язок організаційних та функціональних заходів управлінської системи; одночасна орієнтація на досягнення поточних та довгострокових цілей підприємства; дотримання ринкових принципів господарювання; результативність оперативного управління; раціональна організація взаємозв'язку стратегічного й оперативного управління; врахування особливостей виробництва на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції; комплексне інформаційне забезпечення управлінського процесу; забезпечення екологічної безпеки виробництва та сприяння захисту навколишнього середовища; регламентація процесу оперативного управління.

Забезпечення ефективності управлінського процесу. В умовах переходу до ринкової системи господарювання в переробній галузі заходи з оперативного управління підприємством набувають важливого значення. Однією з вимог ринкової економіки є наявність дієвого механізму оперативного управління на підприємстві, ефективність якого полягає у здатності до успішної реалізації кількісних і структурних змін.

Врахування ролі менеджерів усіх рівнів у здійсненні оперативного управління виробництвом. Вагомим чинником налагодження управлінського процесу є знання керівника як професіонала,

фахівця у сфері управління, який прагне розвиватися й систематично підвищує свій кваліфікаційний та освітній рівень [13, с. 47].

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ		МЕТОДИ	
<ul style="list-style-type: none"> ● забезпечення ефективності управлінського процесу ● врахування ролі менеджерів усіх рівнів у здійсненні оперативного управління ● різноплановість у трактуванні оперативного управління ● єдність суб'єкта та об'єкта оперативного управління ● тісний взаємозв'язок організаційних та функціональних заходів управлінської системи ● одночасна орієнтація на досягнення поточних та довгострокових цілей підприємства ● дотримання ринкових принципів господарювання ● результативність оперативного управління ● раціональна організація взаємозв'язку стратегічного й оперативного управління ● врахування особливостей виробництва на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції ● комплексне інформаційне забезпечення управлінського процесу ● забезпечення екологічної безпеки виробництва та сприяння захисту навколишнього середовища ● регламентація процесу оперативного управління 		<ul style="list-style-type: none"> ● узагальнення ● спостереження ● систематизація ● аналіз ● синтез ● індукція ● дедукція ● аналогія ● порівняння ● кореляційний аналіз ● системно-структурний аналіз ● соціологічне опитування ● статистико-економічний ● монографічний ● системний ● графічний ● історичний ● логічний 	
МЕТОДОЛОГІЯ ОПЕРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ			
ПІДХОДИ		ПРИНЦИПИ	
<ul style="list-style-type: none"> ● комплексний ● системно-структурний ● синергічний ● процесний 		<ul style="list-style-type: none"> ● науковості та прогресивності ● єдності теорії та практики ● цілеспрямованості ● послідовності ● розвитку ● функціональної спеціалізації в поєднанні з універсальністю ● гнучкості ● гуманізму та соціальної спрямованості ● спільної зацікавленості всіх учасників процесу управління в досягненні цілей підприємства ● безперервності ● організованості ● реалістичності ● перспективності ● оперативності та узгодженості ● багатоваріантності ● доцільності ● історизму 	

Рис. 1. Методологічні засади, методи, підходи та принципи оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції
 Джерело: розроблено автором.

Різноманітність у трактуванні оперативного управління. Система оперативного управління розглядається як наука, навчальна дисципліна, різновид управлінської діяльності, як складова загальної системи управління підприємством, процес, діяльність людини (групи людей), тому необхідно вивчати її на всіх зазначених рівнях.

Єдність суб'єкта та об'єкта оперативного управління. Характерною особливістю оперативного управління підприємством є цілісність керуючої та керованої систем – того, хто здійснює

вплив (суб'єкта), і того, на кого він спрямований (об'єкта, процесу оперативного управління).

Тісний взаємозв'язок організаційних та функціональних заходів управлінської системи. Оперативне управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції передбачає здійснення організаційних (визначення оперативних планових завдань та напрямів їх реалізації) та функціональних (безпосереднє виконання функцій) заходів. Висока результативність управління досягається за умови налагодження взаємозв'язку між ними.

Одночасна орієнтація на досягнення поточних та довгострокових цілей підприємства. Одержані результати оперативного управління є підставою для аналізу їх відповідності стратегії розвитку. Як наслідок, на підприємствах зростає ефективність діяльності за рахунок отримання високих оперативних результатів, що забезпечує досягнення стратегічних цілей.

Дотримання ринкових принципів господарювання. Для розвитку оперативного управління необхідно підвищувати ефективність роботи управлінських підрозділів, враховувати сучасні вимоги до якості готової продукції, що забезпечить конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Результативність оперативного управління. Економічну доцільність діючої системи оперативного управління повинні підтверджувати результати, отримані від управлінської діяльності, які покриватимуть витрати на неї.

Раціональна організація взаємозв'язку стратегічного й оперативного управління передбачає чітку послідовність етапів управління підприємством – від стратегічного до оперативного. Її забезпечуватиме організація оперативної діяльності відповідно до стратегічних завдань, а стратегічної – залежно від оперативних можливостей.

Врахування особливостей виробництва на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції. Особливості організації оперативного управління на цих підприємствах визначаються такими умовами: оптимальним забезпеченням матеріалами та сировиною відповідної якості, дотриманням термінів їх зберігання та сезонністю надходження, нетривалим зберіганням готової продукції.

Комплексне інформаційне забезпечення управлінського процесу. Від рівня організації процесу збору, накопичення, зберігання, пошуку, передачі інформації та методів її обробки значною мірою залежить ефективність системи управління підприємством [14, с. 649].

Забезпечення екологічної безпеки виробництва та сприяння захисту навколишнього середовища. Сьогодні перед управлінською системою підприємств із переробки сільськогосподарської продукції постала проблема екологізації виробництва. Виснаження природних ресурсів та значне погіршення якості довкілля актуалізували наукові дослідження щодо раціонального природокористування та безпеки навколишнього середовища.

Регламентація процесу оперативного управління передбачає встановлення та суворе дотримання визначених правил, інструкцій, положень та нормативів, які ґрунтуються на наукових принципах оперативного управління.

Для дослідження будь-якої сфери управлінської діяльності використовують відповідну методику, яка є узагальненням досвіду, способів, прийомів її здійснення [3, с. 53-66]. "Современный экономический словарь" пропонує доповнення: це – конкретизація методу, чіткий алгоритм механізму його застосування [11, с. 344]. За визначенням А. Я. Баскакова та М. В. Туленкова, методика досліджує послідовність вирішення певного наукового чи практичного завдання, а також відображає сукупність відповідних методів та порядок їх застосування [2, с. 18].

Метод вважається засобом досягнення мети, сукупністю прийомів, заходів, шляхів, принципів та операцій теоретичного й практичного дослідження економічних процесів [3, с. 85; 5, с. 10; 15, с. 16; 16, с. 10; 17, с. 6], способом "пізнання дійсності та її відтворення в мисленні, який ґрунтується на відображенні об'єктивних економічних законів і зумовлюється особливостями предмета дослідження, відтвореними у свідомості" [3, с. 53]. На думку М. М. Гацалова, метод виступає інструментом детального пізнання економічної реальності, надає системного характеру окремим фактам та явищам, встановлює взаємозв'язок між ними та виявляє на цій основі тенденції їх розвитку [8, с. 189].

У процесі наукового дослідження оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції застосовується сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання економічних явищ, зокрема узагальнення, спостереження, систематизація, аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння, кореляційний аналіз, системно-структурний аналіз, соціологічне опитування, статистико-економічний, монографічний, системний, графічний, історичний та логічний.

За допомогою методу теоретичного узагальнення здійснюється дослідження напрацювань учених у галузі оперативного управління підприємством, уточнення понятійного апарату. Для аналізу господарської діяльності переробних підприємств використовується метод спостереження. Метод систематизації застосовується для впорядкування теорій, уявлень, понять, поглядів дослідників на процес оперативного управління та його складові.

Методи аналізу та синтезу використовують для вивчення особливостей та закономірностей розвитку оперативного управління, що дає можливість досліджувати цей процес на рівні його елементів.

З допомогою методів індукції та дедукції розкривається сутність та зміст розвитку оперативного

управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції; формується загальне поняття про об'єкт дослідження на основі об'єднання його попередньо виокремлених складових.

Метод аналогії використовується для дослідження сутності оперативного управління, пов'язаних із ним понять та внесення пропозицій щодо вдосконалення управлінського процесу шляхом перенесення на цей процес законів, які діють в інших наукових галузях.

З метою аналізу умов оперативного управління та заходів із його розвитку застосовуються порівняння (зіставлення показників за певний період), деталізація (поділ загальних та зведених показників на складові), відносні величини, ряди динаміки.

Кореляційний аналіз як метод дослідження використовується для встановлення ступеня взаємозв'язку (кореляційної залежності) між результативними показниками діяльності підприємства та специфічними показниками оперативного управління.

У ході системно-структурного аналізу розкриваються причинно-наслідкові зв'язки між елементами управлінської системи та закономірності її розвитку.

В анкетуванні адміністративно-управлінського апарату переробних підприємств застосовується соціологічне опитування шляхом усного та письмового збору даних за визначеними проблемними питаннями.

Статистико-економічний метод забезпечує збір, обробку статистичних даних, їх групування, дослідження динаміки економічних параметрів, табличне та графічне подання отриманих результатів дослідження ефективності управлінського процесу.

Монографічний метод використовується для поглибленого вивчення організації оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції та обґрунтування механізму його розвитку.

Системний метод передбачає розгляд управлінського процесу як системи, в тісному взаємозв'язку елементів, що її утворюють.

Графічний метод застосовується в процесі дослідження для унаочнення ілюстративної, статистичної та аналітичної інформації, узагальнення методологічних та методичних основ оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції.

Історичний та логічний метод призначений для визначення проблем та перспектив подальшого розвитку оперативного управління.

Для методології дослідження, окрім методів, важливу роль відіграють підходи. У науковій літературі підхід трактується як "сукупність єдиноспрямованих за змістом принципів і методів, які не виходять за рамки підходу", "думка, погляд, з позиції якої розглядається об'єкт", "напрямок у науці, дослідженнях" [18]. Ф. І. Хміль вважає, що сучасна наука управління потребує комплексного та системно-структурного підходу до вирішення управлінських проблем [12, с. 18]. На думку В. М. Бесенюк, науковими є структурний, функціональний, системний, цілісний, регуляторний, підходи до управління, впровадження яких забезпечить ефективне використання ресурсів на підприємстві [19, с. 72-74].

На наш погляд, основними на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції є *комплексний, системно-структурний, процесний та синергічний підходи* до процесу оперативного управління.

Комплексний підхід передбачає дослідження процесу оперативного управління з урахуванням взаємозв'язків та взаємообумовленостей різних методів, які застосовуються не тільки наукою управління, але й іншими науками, що вивчають ці економічні поняття.

Системно-структурний підхід полягає, з одного боку, в розгляді системи оперативного управління, зокрема всієї сукупності управлінсько-організаційних зв'язків як єдиного динамічно розвиненого організму, а з іншого – в поділі його на структурні елементи, що має на меті вивчення суті, місця та ролі кожного з них в системі взаємодії з іншими елементами досліджуваного управлінського процесу.

Процесний підхід до оперативного управління підприємством передбачає побудову його системи на основі управління сукупністю виробничих процесів.

Процес оперативного управління на переробних підприємствах необхідно спрямовувати на отримання синергічного ефекту від раціональної організації кожної із його складових та їх сукупної дії.

З методами управління тісно пов'язані його принципи. Вони є важливою складовою методики оперативного управління та визначають головні напрями управлінської діяльності на всіх етапах виробничого процесу. Принципом (від лат. *principium* – основа, початок) вважається головне, вихідне положення наукової теорії, що є першим та найабстрактнішим визначенням ідеї, як початкова форма систематизації знань [4, с. 13]; основні правила діяльності; загальноприйняті та широко розповсюджені правила господарської діяльності; властивості економічних процесів [20].

На думку Н. І. Грекова, принципи управління визначають головні ознаки управлінської діяльності на підприємстві, формують вимоги до діючої системи управління [21, с. 11]. О. О. Гетьман та В. М. Шаповал вважають застосування системи наукових принципів управління основою ефективного функціонування на підприємствах організаційних управлінських структур [22, с. 107]. І. М. Бойчик управлінськими принципами називає "певні заходи і правила, якими керуються менеджери в процесі

управлінської діяльності" [5, с. 61].

На думку О. С. Віханського, Р. А. Фатхутдінова, О. Г. Туровця, І. Н. Герчікової, сучасні принципи управління підприємством ґрунтуються на основних принципах наукового управління Ф. Тейлора. Ці науковці також вважають актуальними принципи, розроблені А. Файодем, а процес їх впровадження на підприємстві називають найважливішим етапом побудови його управлінської системи [23, с. 45-49; 24, с. 153; 25, с. 430-433; 26, с. 148-154].

Погоджуючись із викладеними вище тлумаченнями науковців, вважаємо за доцільне виокремити основні принципи оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції:

- *науковості та прогресивності*, що ґрунтуються на врахуванні новітніх наукових українських і зарубіжних розробок та технологій в управлінському процесі;
- *єдності теорії та практики*, що забезпечує відповідність управлінських рішень логіці, принципам, методам та законам управління;
- *цілеспрямованості*, що зумовлюється необхідністю спрямування оперативного управління на виконання поточних завдань та досягнення цілей діяльності підприємства;
- *послідовності*, відповідно до якої етапи оперативного управління підприємством вибудовуються в певному логічному порядку, наступність управлінських дій має циклічний характер (це стосується як планування, так і складання звітів та оперативного контролю);
- *розвитку*, що передбачає розробку нових методів та підходів для вдосконалення діючої системи оперативного управління підприємством;
- *функціональної спеціалізації в поєднанні з універсальністю*, згідно з яким кожен об'єкт системи оперативного управління потребує окремого підходу, який враховує його специфіку;
- *гнучкості* процесу оперативного управління, що передбачає можливість зміни елементів та методів управління відповідно до зовнішніх та внутрішніх умов функціонування;
- *гуманізму та соціальної спрямованості*, що зумовлює орієнтацію на потреби та інтереси персоналу підприємства;
- *забезпечення спільної зацікавленості всіх учасників процесу управління* в досягненні цілей підприємства, що реалізується шляхом мотивації, заохочення, максимального залучення виконавців у процес підготовки управлінських рішень на всіх етапах роботи над ними;
- *безперервності*, згідно з яким оперативне управління на підприємстві розглядається як постійний процес, тобто його етапи повторюються з певною періодичністю;
- *організованості*, що передбачає безперервність, пряmlinійність, ритмічність та високий рівень автоматизації управлінських процесів;
- *реалістичності*, відповідно до якого поточні завдання оперативного управління підприємством повинні бути можливими для виконання;
- *перспективності*, що забезпечує врахування об'єктивних умов розвитку управлінської системи, тенденцій та напрямків, які характеризуватимуть у майбутньому досліджуваний процес;
- *оперативності та узгодженості*, що зумовлює своєчасність необхідних управлінських дій, які є взаємоузгодженими та відповідають меті й цілям функціонування підприємства;
- *багатоваріантності*, що передбачає розробку декількох варіантів рішень для забезпечення ефективного процесу виробництва залежно від ситуації;
- *доцільності*, згідно з яким користь від оперативного управління повинна перевищувати витрати на його здійснення;
- *історизму*, що полягає у вивченні та врахуванні передового досвіду оперативного управління.

Отже, за допомогою принципів оперативного управління реалізуються взаємозв'язки окремих структурних елементів управлінської системи та поточні завдання на всіх етапах управління діяльністю суб'єктів господарювання.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження методологічних аспектів оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції охоплює засади, наукові методи, підходи та принципи, врахування яких сприятиме ефективному здійсненню цього процесу, економічному зростанню виробництва та його стабільному функціонуванню в ринкових умовах.

Бібліографічний список

1. Методологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uk.wikipedia.org>.
2. Баскаков А. Я. Методологія наукового дослідження / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.
3. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень / А. С. Філіпенко. – К. : Академвидав, 2005. – 208 с.
4. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень / В. І. Романчиков. – К. : ІЗМН, 1997. – 244 с.
5. Бойчик І. М. Економіка підприємства / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2006. – 528 с.
6. Россоха В. В. Методологія та її роль в сучасних економічних дослідженнях / В. В. Россоха // Агроінком. – 2009. – № 1-4. – С. 50–55.
7. Тлумачний словник економіста / ред. С. М. Гончарова. – Рівне: НУВГП, 2008. – 264 с.

8. Гацалов М. М. Современный экономический словарь-справочник / М. М. Гацалов. – Ухта: УГТУ, 2002. – 371 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.
10. Тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. А. О. Івченко. – Харків: Фоліо, 2002. – 540 с.
11. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 479 с.
12. Хміль Ф. І. Менеджмент / Ф. І. Хміль. – К.: Вища шк., 1995. – 351 с.
13. Баланюк І. Ф. Персонал сільськогосподарських підприємств: управлінський аспект / І. Ф. Баланюк, Л. С. Федорняк. – Івано-Франківськ: ЛІК, 2011. – 236 с.
14. Поршнева А. Г. Управление организацией / А. Г. Поршнева, З. П. Румянцева, Н. А. Саломатин. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 669 с.
15. Чухно А. А. Основы экономической теории / А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Клишко та ін. – К.: Вища шк., 2001. – 606 с.
16. Основы экономической теории / О. О. Мамалуй, О. А. Гриценко, Л. В. Гриценко, Г. Ю. Дарнопих та ін. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 480 с.
17. Макогон Ю. В. Основы научных исследований в экономике / Ю. В. Макогон, В. В. Пилипенко. – Донецьк: Альфа-прес, 2007. – 144 с.
18. Підхід [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uk.wikipedia.org>.
19. Бесенюк В. М. Роль менеджменту в забезпеченні ефективного використання ресурсного потенціалу / В. М. Бесенюк // Агроінком. – 2004. – № 7-8. – С. 72–75.
20. Принцип [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uk.wikipedia.org>.
21. Греков Н. И. Управление и маркетинг в АПК / Н. И. Греков. – Мичуринск: Изд-во МичГАУ, 2006. – 67 с.
22. Гетьман О. О. Економіка підприємства / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
23. Виханский О. С. Менеджмент / О. С. Виханский, А. И. Наумов. – М.: Экономистъ, 2003. – 528 с.
24. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации / Р. А. Фатхутдинов. – М.: Эксмо, 2005. – 544 с.
25. Туровец О. Г. Организация производства и управление предприятием / О. Г. Туровец. – М.: ИНФРА-М, 2004. – 528 с.
26. Герчикова И. Н. Менеджмент / И. Н. Герчикова. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 501 с.

Анотація

У статті розглянуто методологічні аспекти оперативного управління на підприємствах із переробки сільськогосподарської продукції, які сприяють їх розвитку в сучасних умовах. На цій основі визначено та систематизовано основні підходи, наукові методи та принципи здійснення управлінської діяльності, що забезпечують ефективність функціонування цих підприємств, та наведено їх характеристики.

Ключові слова: методологія, методи, принципи управління, оперативне управління, підприємство із переробки сільськогосподарської продукції, система, процес.

Аннотация

В статье рассмотрены методологические аспекты оперативного управления на предприятиях по переработке сельскохозяйственной продукции, которые способствуют их развитию в современных условиях. На этой основе определены и систематизированы основные подходы, научные методы и принципы управленческой деятельности, которые обеспечивают эффективность функционирования этих предприятий, и приведены их характеристики.

Ключевые слова: методология, методы, принципы управления, оперативное управление, предприятие по переработке сельскохозяйственной продукции, система, процесс.

Annotation

Methodological aspects of an operative management on the enterprises of agricultural remaking products which promote their development in modern conditions are analyzed in this article. The main approaches scientific methods and principles of carrying out the managerial activity which provide with efficiency of functioning of these enterprises are determined and systematized on this base and their characteristic is worked out.

Key words: methodology, methods, principles of management; an operative management, enterprises of an agricultural remaking products, system, process.